

Otvorený prístup

Čo je otvorený prístup?

- otvorený prístup – bezplatný a neobmedzený prístup k vedeckým informáciám
- otvorená veda – hnutie, ktoré zabezpečuje dostupnosť a šírenie vedeckých informácií
- filozofia otvoreného prístupu – vedecká činnosť sa financuje z verejných zdrojov, preto majú byť jej výsledky verejne prístupné

Prečo používať otvorený prístup?

- autori – rýchlejšie publikovanie prác, zvýšenie citovanosti
- čitatelia – neobmedzený prístup, väčšia dostupnosť informácií
- učitelia a študenti – nižšie platby a povolenia na reprodukciu a distribúcie dokumentov
- knižnice – nezaťažuje rozpočet, väčšie uspokojenie potrieb používateľov
- univerzity – zviditeľňuje vedecké výsledky a prestíž univerzity

Prečo používať otvorený prístup?

- vydavatelia a časopisy – upozorňuje na produkciu vydavateľov, zvyšuje záujem o publikovanie
- grantové agentúry – zvyšuje návratnosť investícií do výskumu, zvyšuje vplyv a kvalitu publikácií z grantov
- vláda – naplňa zákonné požiadavky
- občania – prístup k vedeckým výsledkom

Fungovanie otvoreného prístupu

- zelená cesta – autor zverejní plný text článku do repozitára
repozitár – digitálny archív, ktorý slúži na ukladanie, vyhľadávanie, sprístupnenie a dlhodobé uchovávanie dokumentov
- zlatá cesta – časopisy, ktoré poskytujú obsah čitateľom zadarmo
- autori hradia poplatky za spracovanie článku (APC)
- hybridné modely – časopisy fungujú na základe predplatného, autori si môžu zaplatiť publikovanie v OA

Licencie otvoreného prístupu

- Creative Commons – forma ochrany autorských práv, ktorá sa používa pri OA
- držitelia autorských práv si niektoré práva ponechávajú a iných sa vzdávajú
- kombináciou 4 základných vlastností vznikajú rôzne typy licencií

4

LICENCIE CREATIVE COMMONS

Rozlišujeme sedem typov CC licencií (verzia 4.0):⁴

CC 0 Free content globally without restrictions (voľne prístupný obsah bez obmedzení)

CC BY Attribution (povolené rozmnožovanie, vystavovanie a distribúcia diela za podmienky uvedenia autora)

CC BY-SA Attribution-ShareAlike (rozmnožovanie, vystavovanie a distribúcia diela aj v upravenej podobe za podmienky zachovania pôvodnej licencie)

CC BY-NC Attribution-NonCommercial (povolené rozmnožovanie, vystavovanie a distribúcia diela za podmienky, že dielo bude použité iba pre nekomerčné účely)

CC BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike (uvedenie autora, nekomerčné použitie, zachovanie pôvodnej licencie)

CC BY-ND Attribution-No-Derivates (uvedenie autora, bez odvodeného obsahu)

CC BY-NC-ND Attribution-NonCommercial-No-Derivates (uvedenie autora, nekomerčné použitie, bez odvodeného obsahu“)

⁴ <https://creativecommons.org>

Ako nájsť OA dokumenty?

- DOAJ – Directory of Open Access Journals (Adresár časopisov s otvoreným prístupom).
- DOAB – Directory of Open Access Books (Adresár kníh s otvoreným prístupom). Obsahuje odborné, recenzované knihy v otvorenom prístupe.
- SCIMAGOJR – open access časopisy indexované v databáze Scopus. Zahŕňa široké množstvo vedeckých a spoločenskovedných predmetov.

Ako nájsť OA dokumenty?

- SHERPA – celosvetový adresár open access repozitárov. Obsahuje registrované repozitáre, ktoré sa dajú vyhľadávať podľa rôznych vlastností.
- arXiv – vedecké články v otvorenom prístupe, ktoré sa týkajú fyziky, matematiky, počítačovej vedy, ekonomiky a ďalších odborov.
- EZB – časopisy, ktoré sú sprístupnené bezplatne. Umožňuje prístup ku plnotextovým článkom cez jednotné rozhranie.

Informácie o Open Access v našej knižnici

Univerzitná knižnica TnUAD: OZI x +
kniznica.tnuni.sk/index.php?id=aktuality&no_cache=1

Univerzitná knižnica
Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne

f y i

O NÁS v KATALÓGY v EXTERNÉ ZDROJE v PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ v **OPEN ACCESS v** UŽITOČNÉ ODKAZY v

Ponuka knižnično-informačných služieb pre pedagógov TnUAD
Ponuka knižnično-informačných služieb pre študentov TnUAD
IVC - informačno vedecké centrum pre podnikateľov
Akcie a podujatia v UK

Elektronická knižnica

OZNAMY a PODUJATIA

Knižnica Púchov
Zajtra 16.02. 2022 bude fakultná knižnica TNUAD Púchov otvorená od 09. do 14.00 hod.

Fungovanie UK
Vzhľadom na súčasnú situáciu s COVID - 19 prosíme čitateľov, aby si pred návštevou knižnice literatúru vyhľadali, prípadne objednali v **online katalógu**. Návod na vyhľadanie nájdete [tu](#).